

Elhunyt Turán Pál akadémikus

Súlyos vesztés érte a tudományos életet: Turán Pál kétszeres Kossuth-díjas akadémikus, egyetemi tanár, a Magyar Tudományos Akadémia Matematikai Kutató Intézetének osztályvezetője hosszantartó, súlyos betegség után 66 éves korában elhunyt.

Turán professzor tudományos pályafutását kezdettől fogva nemzetközi elismerés kísérte. Széles körű érdeklődése a matematika legkülönbözőbb ágaira kiterjedt: többek között a számelmélet, az analízis, a kombinatorika és az algebra területére, ahol egyaránt maradandót alkotott. Munkásságát több mint 200 tudományos közlemény és egy több nyelven megjelent nemzetközi sikerű könyv dokumentálja.

Kimagasló tudományos érdemei elismerésül a Magyar Tudományos Akadémia 1948-ban levelező, 1953-ban pedig rendes tagjává választotta. Számos rangos nemzetközi konferenciára kapott előadói meghívást, több nemzetközi matematikai szervezet pedig tagjai sorába választotta. A tudományos életben kifejtett tevékenysége ugyancsak széles körű és aktív volt: tevékenyen vett részt a különböző szakmai bizottságok munkájában, folyóiratok szerkesztésében, nemzetközi tudományos rendezvények szervezésében; haláláig a Bolyai János Matematikai Társulat elnöki tisztét töltötte be.

Turán Pál akadémikust a Magyar Tudományos Akadémia saját halottjának tekintti. Temetéséről később intézkednek.

Kiállítási napló Mágnás Miska

Operettbemutató a színházban

TÖMÖRKÉNY ISTVÁN MELLÉSZOBRÁNAK vasárnap avatása volt a képzőművészeti világhét szegedi programjának méltó befejezése. Az ünnepélyes eseményen ott volt a népes érdeklődők között Deák Béla, a városi pártbizottság titkára, Szabó G. László, a megyei tanács elnökhelyettese, Szántó Tivadár, a városi pártbizottság osztályvezetője, Forgó Pál, a városi tanács osztályvezetője és Ökrös János, a Pedagógusok Szakszervezetének megyei titkára is. Megtiszeltelte az eseményt özv. dr. Kőszegi Dénesné Tömörkény Erzsébet, az író leánya.

Megnyitó beszédet dr. Diós József, az intézmény igazgatója mondott. Többek között elmondta: ez a portré Tömörkény nemes egyszerűségét, életének tisztaságát formálta meg. Gondolkodásának komolyságát, emberségét és emberszeretetét mintázta meg Kalmár Márton, az iskola művésztanára, azt a nagy-nagy bölcsességet, amely életútján vezette, de a szobor kifejezi azt a mély belső derűt is, amellyel a valóságot járta, s azt a szelíd, csendes szomorúságot is, amely életművéből árad. Tömörkénynek az arca néz felénk, amit ismerünk és szeretünk.

Kalmár Márton fiatal szegedi szobrász első megvalósult köztéri szobrának avatási ünnepségén közreműködött az iskola énekkara, dr. Mihálka György vezetésével. A szobor posztamentjét a DEFAG Juhász Gyula szocialista brigádja készítette társadalmi munkában.

PAPP GYÖRGY GRAFIKAI láthatók tegnap délutántól a DÉLEP Házgyárának tanácstermében. A November 7. Művelődési Központ a munkásművelődés

jegyében kezdeményezett sorozatának első kiállítását Kiss Tamás, a művelődési központ igazgatója nyitotta meg. A megnyitón közreműködött a jugoszláv temerini Népegyetem balladaköre. A kiváló szegedi grafikus ezúttal népdalok és balladák ihlette színes linóműveit és munkaábrázolásokat megőrkítő munkáit sorakoztatta fel. Ez utóbbiak — Favágók, Üvegfüvők, Hagymaszedők, Kenderszedők, Építkezők — különös jelentőséggel töltődnek a házgyár munkakörnyezetében. A November 7. Művelődési Központ az október 5-ig nyitva tartó kiállítás után a Fiatal Képzőművészek Stúdiójának anyagát mutatja be.

A STÚDIÓ ANYAGA most az újszegedi November 7. Művelődési Központban látható. Az 1958-ban létrejött Fiatal Képzőművészek Stúdiója archív anyagából válogatták a most bemutatott kiállítást. Meglehetősen esetleges a válogatás, s mind képzőművészeti közéletünkben is, a grafikai az első.

BELEZNAY MIHÁLY FESTMÉNYEIT a KSZV klubjában láthatók. Eddigi tevékenységének szinte összefoglaló, szintetizáló alkotás a Márciusi hajnal az ablakomból című festmény. Jól válogatott motívumokból, kiváló színérzékekkel megoldott hangulatos képe mellett előtanulmányok tűnik a többi. Emlékezetes alkotás a Tisza-parti fák áradás után és a Halászfalu az Adrián című festmény. Három képből álló sorozat készült szentendrei élmény alapján, melyeken elsősorban eredeti színmegoldásokat kerestek. Portréin hiányzik a stúdiómunka adta biztonság. Szegedi motívumából alakított képei nosztalgiaiktól fűtöttek. A Fauszt birodalma díszletjellegű dekoráció, ám emlékezetesen szép kép az Őszi fák.

A FEGYVERES ERŐK DERKOVITS KÉPZŐMŰVÉSZETI KÖRE immár hagyományosan rendezte meg őszi kiállítását a klub Deák Ferenc utcai épületében. Az október 2-ig látható kollektív tárlaton 16 amatőr alkotó mutatja be munkáit. Amióta Déry István festőművész átvette a kör művészeti irányítását, egyértelműen mérhető a pozitív fejlődés. A festők közül mindenképp Nyári József egyéni hangulatú tájábrázolásai, Abraham Mária naiv városképei, Seres János Szépasszony völgye című festménye emlékezetes. Mesterien megmunkált grafikai lapokkal jelentkezik Öry Lajos, s a szép, Bartóknak szentelt linómetszetsorozat Tóth Rózsa munkája. Külön műfaj képviselnek az intarziások, akik egyre inkább megtalálják e műfaj sajátos kifejezési eszközeit: Vaskó Gyula, Dönczi András, Demeter Ilona. Cserjés János fafaragásai igazi népművészt sejtetnek. Mellettük Agócs Kiss Ibolya, Börcsök Jánosné, Gósz János, Földes Éva, Patócskai Mihály, Soljár Rezsóné és Strausz János mutatják be alkotásaikat.

Tandi Lajos

Zákányszék és a Bajai útközött személygépkocsit vezetett Papp Pál, Zákányszék, III. kerület 645. szám alatti lakos. Egy kanyarban elvesztette uralmát a gépjármű vezetése fölött, áttért a menetirány szerinti bal oldalra, az útpadrákra sodródott és felborult. Utasa, Papp István, Zákányszék, Dózsa György utca 64. szám alatti lakos súlyos sérülést szenvedett.

Az operettjárszás fénykorában a pompázatos díszletekből elmaradhatatlan lépcsősor legtehetősebben megjelent a primadonna, és a közönség szünni nem akaró tapssal jelezte a jelenségnek szóló bámulatát. Mert jelenség volt, valóban, és az előadások rendezései a primadonnabonviván kettősökre épültek. Mára mintha megváltozott volna a szerep körök súlya. A szubrett és a táncos-komikus javára. Hangsúlyozottabban épít rájuk a rendezés, és komédiázásuk ritmusa, színeire érzékenyebb a közönség. A főszereplők bonyodalmaktól terhes, de mindig győzedelmes szerelmének lirájára egyre kevésbé vagyunk fogékonyak, a finomkodásnál szórakoztatóbb a temperamentum, a komolykodásnál a humor, a fellengzősségnél az egészséges szokimondás. Lehet persze, hogy mindig is így volt, de mára a hangsúly merészebb.

Elsősorban Török Verának, a szombati Mágnás Miska-bemutató primadonnájának szerepfelfogása „ihlette” a fentieket. Rolla szerepében utánozhatatlan eleganciával konstatálta az emlegetett hangsúlyváltást. Visszafogottan, következetes egyszerűséggel, a hivalkodó és erőltetett gesztusok teljes mellőzésevel építkezett. A színészi játék szempontjából a szokásosnál is kissé hálátlanabb szerepben okosan koncentrált az énekesi kvalitások csillogtatására alkalmas pillanatokra, szép sikerrel. A szerepfelfogás ugyanilyen természetű intelligenciája jellemezte Csizmadia László alakítását. Ahogyan a vendégszereplő Oszvald Marika (Marcsa), és Király Levente (Miska) fergetegesen komédiázó kettősét csöndes háttérben maradásukkal hangsúlyozták — nyomtatékok kapott jelenlétük. Így szolgálták legjobban Szász Károly rendezői alapállását, és az előadás sikerét egyaránt.

Mert a rendező — jól észrevehetően — most szerepkörre, vagy, mondjuk ki, Oszvald Marika játékára épített. Mintha rábizta volna a ritmus- és hangulatteremtést, jószerint az előadás sorsát, hiszen Szász Károly megszóltott dús, játékot megpörgető ötleteiből ezúttal kevesebbet érzékelhettünk. Nagyonalú és szellemes sziporkáit mintha az előadás jelmezeinek tervezésekor sütötte volna el.

Oszvald Marika játékára persze joggal lehetett építeni: sikerült végrehajtania azt a ritka színészi-énekesi bravúrt, amelyről azt szokták mondani: stílusteremtés. Tüzzel pattant, józan, okos-virág Marcsája nemcsak nagyon eleven, sajátos hangulatot és légkört teremtő, dinamikus jelenség volt a színpadon, hanem hiteles is. Nemcsak aprólékosan kidolgozott színészi eszközökkel, gazdag-szép énekhanggal gazdálkodhatott a művész, de egyéniségének kislányos bá-

Hernádi, Oszkár felvétele

Király Levente (Miska), Oszvald Marika (Marcsa) és Décsy Györgyi (Emerencia grófnő)

ját is kölcsönözhetette a figurának. Király Levente, a tőle megszokott teljességgel aknáztá ki Miska szerepének valamennyi komédiázásra buzditó lehetőségét. Elsősorban kettejüknek köszönhetően élvezetes, hatásos, nagy sikerű második felvonást kaptunk.

Hogy ezzel nem egészen felérő két másikat — nem a szereplőgárda hibája. Hiszen Décsy Györgyi (Emerencia grófnő) akárhányszor megnevetette a publikumot magafelmentő, bölcs elnézéssel ügött tolvajlásaival, a nézőtérre kedvesen kikacsintó humorával. Máriáss József méltóságosan korlátozott Korláthy gróftól, Buday Déry Mária (grófné) hiteles migréneket és ájulásokot produkált. Talán Pixi (Hercegz Zsolt) és Mixi (Gyürki István) lehetnek volna oldottabban komédiázó és racsoldó grófok, Marosi Károly viszont maga volt a megtestesült főkomornyiki mezevesség és távolságtartás; vilánsági szerepében Zádori István hitelesítette Eleméri

gróf alakját. A jó színvonalon teljesítő zenekart Csala Benedek dirigálta, a karigazgató Dékány Endre volt. A koreográfiák Mezey Károly alkotásai, a vidéki kastély mérsékelt előkelőségéről mértéktartó anyag- és színfelhasználással a Sándor Lajos tervezte díszletek beszéltek.

Az évad első operettbemutatója tehát kisebb — főleg ritmusbeli — döccenőkkel tarkított, de egészen jó előadás volt. Talán mert alkalmakodott mai operettkedvelők változott ízléséhez. Biztosan vannak, akik végig gondolták már, mi az oka, hogy a mai gyerekek örülnek ugyan a mesei igazság győzelmének, de jobban izgatják őket a mesék furfangos, kópés, eseménycsináló figurái, mint a királylányok meg a szegényember legkisebb fiának szerencsés egybekelése. Az okok nyilván ugyanazok, mint amelyek a felnőttek világában is éreztetik hatásukat.

Sulyok Erzsébet

Képernyő

Filmek a nagyvilágból

Nem azokra a mozifilmekre gondolunk, amelyeket talán „jobb híján”, de elég sűrűn látunk a képernyőn, és amelyek a nagyvilág legkülönbözőbb országaiban több évvel, vagy évtizeddel ezelőtt készültek. Hanem azokra a tévés kis- és nagyjátékokra, amelyek a nagyvilág tájairól, eseményeiről, embereiről tudósítanak bennünket — több-kevesebb rendszerességgel. Nem alapvetően mondják a televízióról, hogy a legszélesebb publikumnak nyitott ablakot a világra. Ezek a filmek a szó nemes értelmében ismeretterjesztők: összehasonlító alapot adnak társadalmak, életek és emberek között, gondolkodásra inspirálnak, tudásszomjat teremtenek. Mert alkotóik túljutottak az egyszerű és legkönyvebben teljesíthető, mégis hatásos célkitűzésen; az egzotikum keresésén és felmutatásán.

Különösen illik ez a jellemzés a Monitor múlt heti kétrészes adására. Ázsianak azt a vidékét mutatta be az első film, amelyet Aranyháromszögnek neveznek és ahol három ország határait nem ismerő „kiváltságos” lakói a kábítószerek alapanyagát termelik, csempézik, és az áru „áldásából” maguk is részt kérnek. Azt hihetnénk, hogy a kábítószerekből összes kálváriával maguk annyira távol vannak a mi világunktól, hogy az érdeklődő nézőt is legföljebb a dolog egzotikum tartja a képernyő előtt. A film indító képsora — az utcán, járművek és közönyös járókelők között dülögölő, kifejezéstelen tekintetű fiatalember látványa — azonban kísértetiesen ismerős volt. Az alkohol rabjai

pontosan így járnak az utcán, nálunk, naponta. Egy kocsmai társaság tagjainak pontosan ilyen vágakozó a tekintete.

Nem arról van szó, hogy a térben oly távol eső filmi eseményanyagot alkoholizmussal, propagandára szeretnénk felhasználni; ez az asszociáció csak példa a nagyvilágról tudósító kislítmek fentebb emlegetett gondolatirányításai lehetőségeiről. A már szokásos keddi film-sorozatokban is mindig akad olyan, amely a miénktől eltérő életmódokról közöl hasznos ismereteket, de a pénteki Japán-est anyagában valóban különleges ember életével és életvitelével ismerkedhettünk. Az Ariake tengernek talán a Földön egyedülálló világát operatőr bravúrok révén szállította „szobára” a film. Miközben az objektív lencse csodálatos képeket közvetített az iszap-tenger fodrairól, állatvilágáról, szemünk folyton az embert kereste, és ha felmerült a sárból, torokszorító gondolat következett: így is lehet élni?!

Ilyenformán tanulságosok a filmek a nagyvilágról. Azok is, amelyek „csak” jól szerkesztett tudósítások — mondjuk a Hétköz. Mert erőnyelven tartott tájékoztatói igényünk, információ-éhségünk írott anyagból is kielégíthető; élményt, maradandó képet viszont csak akkor kapunk, ha „látunk, hallottunk”. A többi között ezt is köszönhetjük az audiovizuális technikának. Ha ritkán is beszélünk róla, azért a tévé az marad, ami: ha jól használják, az élménynyújtás, a személyiség-építés hatásos eszköze.

S. E.

Csapások

Értelmes kutatók és városrendezők már régen rájöttek, hogy az ember is megőrizte ösztönös intelligenciáját természetes lény korából, s ma is hajlamos a lakótelepek betonkolosszusai között megtalálni a számára legszimpatikusabb utat, csapást törni a parkok gyepén. Ezért jött szokásba némely országokban, hogy a kitaposott gyalogösvényeket később kikövezzék, mondván: a legjobb számítógéppel is csak nehezen lehet kiszámítani, milyen utakat választanak maguknak majdan az emberek.

Már-már kezdtem ujjongani, hogy nálunk is így lesz. Tarjánban, a 400-as házknál levő kazánház előtt ugyanis már évek óta elhanyagolt, gazos a terület. Az arrajárók meg is választották a maguk útját, gyönyörű csapást törve a gazban. — Nyilván azért hagyta gazosan — gondolta az ember —, hogy majd eleve a csapás szerint parkosítsanak. S most végre megjelentek a

parképítők, s kezdik szépen betemetni, fölászni a csapást, hogy egy tervezői asztalon született elképzelés szerint parkot készítsenek.

Lehet, hogy szép az a tervezői elképzelés. De az is bizonyos, hogy az élet fölül fogja bírni, s a frissen ültetett gyepen hamarosan ismét meg fog jelenni a csapás, akár tetszik, akár nem. Vajon miért nem lehet a parkot eleve úgy készíteni, hogy figyelembe vegyék az ember természetét? Vagy megvárják, míg a gyepen újra megszületik a csapás, s csak azután következ ki?

Sz. I.

ERTESITJUK A LAKOSSÁGOT, HOGY SZEGEDEN, A KALMÁNY L. UTCA, MAROS UTCA, FELSŐ TISZA PART KÖRNYEKÉN A

kábelfektetési munkálatokat befejeztük

és 1976. szeptember 27-től FOLYTAMATOSAN feszültség alá helyeztük

EZ IDŐPONTTÓL KEZDVE A VEZETÉK ERINTÉSE TILOS ÉS ÉLETVESZÉLYES!

DÉLEP SZEGED

Közlekedési balesetek

Szegeden, a Püspök és a Mikszáth Kálmán utca kereszteződésében körültekintés nélkül lépett az úttestre Sólya Ferencné, Ruzsa, Tanya 715. szám alatti lakos, akik egy segédmotoros elütött. A gyalogos megsérült.

Szeged és Rózské között ittas állapotban vezetett személygépkocsit Brkic Zlivo jugoszláv állampolgár, aki hátulról beleszaladt egy előtte haladó és kanyarodási szándékát jelző személygépkocsiba, amelyet Ördög Imre, Szeged, Lengyel utca 9. szám alatti lakos vezetett. Brkic éppenséggel megállt, majd

továbbhajtott az országhatár felé, ahol beleszaladt egy sorompóba. A jugoszláv állampolgár sérülést és több ezer forintot kitevő kárt szenvedett. Ördög Imre kocsjában 8 ezer forint értékű kárt tett. A rendőrség az ügyben folytatja az eljárást.

Szegeden, a Londoni körúton gyalogátkelőben motorkerékpárral nem adott elsőbbséget gyalogosnak Szaniszló Albert, Algyó, Lőrinc utca 39. szám alatti lakos. Elütötte Ulei Kovács József, Algyó, Kocsag utca 34. szám alatti lakost. Mindketten sérülést szenvedtek.

Szegeden, a Kállai Ödön és a Déak Ferenc utca kereszteződésében a gyalogátkelő meghosszabbított vonalában haladt át feleségével Krier Péter, Szeged, Zombori utca 3. szám alatti lakos. Figyelmenlenségük folytán mindkettőjüket elütötte egy segédmotoros. Krier Péter súlyos sérülést szenvedett.